HRDINKY REFORMACE

Osm výjimečných žen uprostřed bouřlivé doby

— *Sukeshinie Goonatilleke* —

Podle anglického originálu Sisters in Arms vydaného v roce 2020
nakladatelstvím Signs Publishing, Warburton, Victoria
(ISBN 978 1 922373 24 3).
Autor přebírá plnou zodpovědnost za správnost všech faktů
a citací uvedených v této knize.
Biblické citace jsou převzaty z Českého ekumenického překladu.

Copyright © Sukeshinie Goonatilleke 2020
Translation © Advent-Orion, 2026

ISBN: 978-80-7172-355-4

Slovo autorky

Atmosféra reformace prostoupila celé 16. století a více než jakákoli jiná společenská či politická událost té doby zasáhla každou oblast života. V jejím čele stáli velikáni – duchovní i intelektuální – kteří se nebáli povstat a neohroženě hlásat Boží slovo.

Společně přivedli lidi k pravdě o ospravedlnění z víry, základnímu kameni křesťanství, a vložili Bibli do rukou lidu, který do té doby z velké části netušil, co obsahuje. Zároveň si začali uvědomovat význam náboženské svobody. Velký německý reformátor Martin Luther to nejlépe vyjádřil, když stanul před císařem na sněmu ve Wormsu a směle prohlásil: „Mé svědomí je zajato Božím slovem."

Myšlenka svobody svědomí a přesvědčení, že jednotlivec může jednat podle vlastního rozhodnutí, byla lidem raně novověké Evropy cizí. Stejně cizí byla i představa, že svědomí muže či ženy může a má být zcela podřízeno Božímu slovu. To reformace změnila. Avšak její hlubší studium odhaluje ještě něco dalšího – totiž že dějiny byly formovány stejně tak věrnými ženami jako věrnými muži.

Nejen muži jako Luther, Kalvín či Zwingli změnili svět – existovaly i pozoruhodné ženy, které působily podobným způsobem a dosáhly významných úspěchů.

Tyto ženy pocházely ze všech společenských vrstev. Stejně jako mnohé z nás byly manželkami, matkami, sestrami, dcerami a přítelkyněmi. Zároveň však byly hlavami států, spisovatelkami, aktivistkami, básnířkami i učenkyněmi. Byly to ženy, které pomáhaly utvářet nejen své domovy a rodiny, ale také komunity a celé národy. Tato kniha je věnována jejich příběhům.

Myšlenka napsat knihu mě poprvé napadla, když jsem v březnu 2018 u příležitosti Měsíce ženské historie psala sérii blogových příspěvků o ženách reformace. Čím hlouběji jsem se nořila do jejich životů, tím více jsem začínala vidět určité spojující prvky, a zároveň fascinující odlišnosti, které z nich dělaly jedinečné osobnosti. Ze

všech žen, o nichž jsem četla, na mě osm žen zahrnutých v této knize zapůsobilo nejvíce. V mnoha ohledech byly tyto ženy nedokonalé a formované společenskými normami své doby, přesto však projevily neohroženou oddanost Božímu slovu, která je vedla k tomu, že se postavily proti společenským předsudkům a tradicím. Byly hluboce lidské a zároveň hluboce duchovní. Jsou to ženy německé, francouzské a anglické reformace a jejich příběhy jsou v této knize uspořádány podle geografických oblastí a následně chronologicky. Snažila jsem se co nejvěrněji držet historického vyprávění, ačkoliv jsem si na některých místech dovolila určitou uměleckou invenci. Mým hlavním cílem ale bylo zůstat ve vztahu k těmto ženám a jejich příběhům co nejpravdivější, protože věřím, že vyprávění skutečných příběhů má v sobě zvláštní sílu a dokáže upoutat představivost stejně hluboce jako beletrie.

Tyto ženy se nebály poslouchat své svědomí a činit obtížná rozhodnutí, i když je to stálo velmi mnoho. Jejich životy vystihují slova ze Zjevení 12,11: „Oni nad ním zvítězili pro krev Beránkovu a pro slovo svého svědectví. Nemilovali svůj život tak, aby se zalekli smrti." Právě to mě k nim přitahovalo.

Doufám, že budete životy těchto úžasných žen dojati a osloveni stejně hluboce jako já. Modlím se, aby vás nejen inspirovaly, ale také vedly k zamyšlení nad vlastní oddaností Božímu slovu, abyste i vy mohli zakusit jedinečnou radost ze společenství s Ježíšem, které si každá z nich tolik cenila.

Sukeshinie Goonatilleke
září 2020

1

Kateřina von Bora

Útěk

Nimbschen, Svatá říše římská národa německého
4. dubna 1523

Nehybnost noci náhle přerušil hlasitý rachot a dusot kopyt. Všechny jsme při tom zvuku strnuly a přemýšlely, zda to přijíždí muž, na kterého čekáme. Byly jsme nervózní a vyplašené, schoulené okolo těžkých zahradních dveří vedoucích na cestu za zdí.

Veronika se naklonila k Margaret. „Myslíš, že je to on?“ zašeptala.

Margaret přitiskla tvář k hrubému dřevu a vyhlédla do tmy. „Mohl by být.“

„Pokud je to on, proč musí dělat takový rámus? Chytí nás dřív, než vůbec opustíme klášter, Margaret!“ stěžovala si Elsa. Margaret se otočila a umlčela ji přísným pohledem.

„Nemohl by být trochu opatrnější?“ přidala se Ava a pohlédla vyčítavě na Margaret. Bylo to celé její práce. To ona napsala bratru Martinovi a požádala ho o pomoc.

„Je tady, aby nám pomohl, a upřímně řečeno, měly bychom být vděčné, že vůbec někdo přijel,“ oponovala Margaret.

Měsíc stál té noci vysoko na obloze a krajina byla zalitá bledým stříbřitým světlem. Nebyla to nejlepší noc pro útěk, ale žebráci si nemohou vybírat – a my jsme té noci přišly o všechno. Rachocení sílilo. Odstrčila jsem Margaret, abych se mohla také podívat.

„Modlím se, aby sestra von Haubitz tvrdě spala,“ řekla Elsa těsně vedle mého ucha. „Jestli nás chytí, pověsí nás jako prádlo do průvanu.“

„Psst,“ zasyčela Veronika. „Buďte zticha! Probudíte abatyši.“

Rachocení náhle ustalo. Nedaleko od místa, kde jsme stály, se ozvalo tiché zařehtání. Ani jsme nedýchaly a čekaly na signál, který

by potvrdil, že je to skutečně muž, na kterého čekáme. Pak jsme to uslyšely – tiché, pronikavé hvízdnutí, jednou, dvakrát, třikrát.

„Je to on," řekla Margaret a skupinkou mladých žen shromážděných u zahradních dveří projela vlna vzrušení.

„Jdi tam, Katie," pobídla mě Veronika a postrčila mě dopředu.

„Proč já?" zeptala jsem se zaskočeně a podívala se na Margaret. „Neměla bys jít ty?"

Margaret pokrčila rameny. „Jsi z nás nejodvážnější," řekla klidně. „Tak běž, nemáme na to celou noc!"

S povzdechem jsem proklouzla brankou a zamířila k tmavému stínu po mé levé straně, vyhýbajíc se přitom měsíčnímu světlu.

„Pane Koppe?" zašeptala jsem, když jsem byla dost blízko.

„Ano," zašeptal zpět. Následovalo zavrzání dřeva, jak seskočil z kozlíku.

„Jsem Katie… Kateřina," vypravila jsem ze sebe, najednou celá v rozpacích, že já, jeptiška, mám uprostřed noci za zdmi kláštera tajnou schůzku s cizím mužem.

„Slečno Kateřino," pozdravil mě formálně. „Jsou ostatní sestry připravené?"

„Ano," odpověděla jsem a oči mi sklouzly k vratké káře. „Odvezete nás v tomto… voze?"

„Eh, ano." Poškrábal se na zátylku. „Doktor Luther si myslel, že vůz by mohl být nejúčinnějším… ehm… prostředkem k útěku. Kolik vás je?"

„Dvanáct," odpověděla jsem, zatímco jsem si vůz nedůvěřivě prohlížela.

Přikývl a jeho tvář byla klidná, jako by pašování jeptišek z kláštera uprostřed noci bylo běžnou záležitostí.

„Tohle by nemuselo dopadnout dobře," vyhrkla jsem dřív, než jsem se stačila zarazit.

„Ano," připustil, „ale dokud to nezkusíme, nebudeme to vědět."

Nemáš moc na výběr, Katie, pomyslela jsem si. A tak jsem přikývla. „Přivedu ostatní."

Tiše jsem svolala své sestry a v hloučku, neslyšně jako zlodějky, jsme se vyplížily na ulici a splynuly se stíny noci.

Když jsme pak všechny stály shromážděné kolem vozu, všimla jsem si, že klid pana Koppeho je ten tam.

„Takže?“ vyštěkla netrpělivě Margaret, když si všimla jeho vyjeveného výrazu. Na lítost bylo pozdě. „Jak to chcete udělat?“

Pan Koppe na nás chvíli mlčky zíral a pak zamumlal: „Přivezl jsem sudy na ryby.“

„Sudy na ryby?“ zeptala se Veronika. „K čemu?“

„Myslel jsem…“ přešlápl a promnul si zátylek, „myslel jsem, že byste v nich mohly cestovat.“

„Cestovat v sudech na ryby?“ zopakovala Ava a dívala se na něj, jako by se zbláznil. „Jak jsou velké?“

Pokynul nám, abychom šly dozadu a podívaly se samy. Mírně pobouřené jsme ho následovaly. „Sudy na ryby?“ „Zbláznil se?“ „Možná jsou větší, než čekáme…“ „O tom pochybuju.“

„Psst,“ sykla Margaret.

Vložila jsem se do toho: „Ten muž riskuje krk, aby nám pomohl. To nejmenší, co můžeme udělat, je projevit trochu vděčnosti.“

„Uvidíme, jak budeš vděčná, až se budeš mačkat ve smradlavém sudu na ryby, Katie von Bora,“ suše poznamenala Veronika.

Povzdechla jsem si, protože měla pravdu. Byly to nízké dřevěné nádoby s železnými obručemi kolem vypouklých boků.

„Tady jsou,“ řekl pan Koppe rozpačitě.

Jednou rukou jsem si nadzvedla sukni, zapřela nohu do paprsků kol a s námahou se protáhla mezi dvěma sudy až na korbu vozu. Opatrně jsem do jednoho ze sudů nahlédla. Ve svitu měsíce jsem zahlédla na dně sliz z rybích vnitřností a do nosu mě udeřil příšerný zápach. Cukla jsem sebou a zkrabatila nos.

„Tak co?“ zašeptala Margaret a vylezla za mnou. Nahlédla do sudu a rychle se odtáhla, stejně jako předtím já. Vyměnily jsme si zoufalý pohled a pak jsme pohlédly na pana Koppeho, který se opět tvářil jakoby nic. Obrátila jsem se zpět k sudu, přehodila nohu přes okraj a s námahou se do něj nasoukala.

Za chvíli jsme byly nacpané v těch odporných sudech všechny, kolena přitisknutá k hrudi. Mazlavá vrstva starých rybích vnitřností pod námi byla vlhká a studená a zápach hnijících ryb se nám vsakoval do kůže. Otřásla jsem se odporem.

„I kdybych se myla tisíc let, tenhle smrad ze sebe nikdy nedostanu,“ slyšela jsem chraplavě šeptat Elsu z vedlejšího sudu.